

Umetniška gimnazija – glasbena smer
Modul B: petje – inštrument

Posodobljeni učni načrt

DOPOLNILNI INŠTRUMENT

Pikolo (pikolo, altovska flavta, basovska flavta, baročna flavta)

Angleški rog (angleški rog, oboa d'amore)

Različki klarineta (mali klarinet v Es, basovski klarinet, basetni rog, altovski klarinet)

Različki saksofona (sopranski saksofon, tenorski saksofon, baritonski saksofon)

Čembalo

Orgle

Viola

35 ur

Posodobljeni učni načrt
DOPOLNILNI INSTRUMENT

Pikolo (pikolo, altovska flavta, basovska flavta, baročna flavta)
Angleški rog (angleški rog, oboa d'amore)
Različki klarineta (mali klarinet v Es, basovski klarinet, basetni rog, altovski klarinet)
Različki saksofona (sopranski saksofon, tenorski saksofon, baritonski saksofon)
Čembalo
Orgle
Viola

Dopolnilni predmet (35 ur)

Posodobljeni učni načrt so pripravili:

mag. Alenka Zupan, prof., Umetniška gimnazija Koper (pikolo)
Tanja Mršnjak Petrej, prof., Glasbena šola Fran Korun Koželjski Velenje (angleški rog)
Borut Vatovec, prof., Umetniška gimnazija Koper (različki klarineta)
red. prof. Matjaž Drevenšek, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (različki saksofona))
doc. Egon Mihajlovič, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (čembalo)
Barbara De Costa, mag. art., Glasbena šola Fran Korun Koželjski Velenje (orgle)
mag. Kristian Kolman, prof., Glasbena šola Celje – Umetniška gimnazija (viola)

Vodja in koordinator predmetnih skupin za različne instrumente:

red. prof. Matej Zupan, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Vodja področne skupine za glasbeno šolstvo:

dr. Dimitrij Beuermann, Zavod RS za šolstvo

Vsebinsko prenovo srednjega glasbenega šolstva je pripravila in izvedla nacionalna komisija za glasbeno šolstvo v mandatu 2011–2015.

Recenzenti:

Nataša Paklar Marković, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana (pikolo)
doc. Matej Šarc, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (angleški rog)
Andrej Zupan, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana (različki klarineta)
Betka Bizjak Kotnik, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana (različki saksofona)
Domen Marinčič, prof. (čembalo)
mag. Ema Zapušek, prof., Glasbena šola Fran Korun Koželjski Velenje (orgle)
izr. prof. Franc Avsenek, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo (viola)

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: **dr. Jernej Pikalo**

Za zavod: **mag. Gregor Mohorčič**

Uredili: **izr. prof. mag. Ivan Florjanc, Marija Gregorc, prof.**, in **mag. Tomaž Faganel**

Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Objava na spletnem naslovu:

http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolski_o_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

Prva izdaja

Ljubljana 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:780.61/.66(0.034.2)

POSODOBLJENI učni načrt. Dopolnilni instrument [Elektronski vir] : pikolo (pikolo, altovska flavta, basovska flavta, baročna flavta), angleški rog (angleški rog, oboa d'amore), različki klarineta (mali klarinet v Es, basovski klarinet, basetni rog, altovski klarinet), različki saksofona (sopranski saksofon, tenorski saksofon, baritonski saksofon), čembalo, orgle, viola : 35 ur / [pripravili Alenka Zupan ... et al.]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2013. - (Umetniška gimnazija - glasbena smer. Modul B, Petje - instrument)

ISBN 978-961-03-0173-8 (pdf, Zavod RS za šolstvo)

1. Zupan, Alenka, 1969-
271418112

Posodobljene učne načrte za dopolnilne instrumente pikolo, angleški rog, različke klarineta, različke saksofona, čembalo, orgle in violi so pripravile predmetne skupine za posodabljanje učnih načrtov za pikolo, angleški rog, različke klarineta, različke saksofona, čembalo, orgle in violi. Pri posodabljanju so izhajale iz učnih načrtov za pikolo, angleški rog, različke klarineta, različke saksofona, čembalo in violi, določenih na 15. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 7. maja 1998. Posodobljeni učni načrti so posledica sprememb in novosti v pedagoški praksi na področju instrumentalnega pouka.

Posodobljeni učni načrt je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 161. seji 19. decembra 2013.

VSEBINA

1 SPLOŠNI CILJI	5
2 PIKOLO (pikolo, altovska flavta, basovska flavta, baročna flavta)	6
2.1 OPREDELITEV PREDMETA	6
2.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	6
2.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	8
2.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	9
2.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	9
2.4.2 Medpredmetne povezave	10
2.5 MATERIALNI POGOJI	10
2.6 ZNANJA IZVAJALCEV	10
3 ANGLEŠKI ROG (angleški rog, oboa d'amore)	10
3.1 OPREDELITEV PREDMETA	10
3.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	11
3.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	12
3.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	12
3.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	13
3.4.2 Medpredmetne povezave	13
3.5 MATERIALNI POGOJI	14
3.6 ZNANJA IZVAJALCEV	14
4 RAZLIČKI KLARINETA (mali klarinet v Es, basovski klarinet, basetni rog, altovski klarinet)	14
4.1 OPREDELITEV PREDMETA	14
4.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	15
4.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	16
4.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	17
4.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	17
4.4.2 Medpredmetne povezave	18
4.5 MATERIALNI POGOJI	18
4.6 ZNANJA IZVAJALCEV	18
5 RAZLIČKI SAKSOFONA (sopranski saksofon, tenorski saksofon, baritonski saksofon)	19
5.1 OPREDELITEV PREDMETA	19
5.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	19
5.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	20
5.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	21
5.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	21
5.4.2 Medpredmetne povezave	22
5.5 MATERIALNI POGOJI	22
5.6 ZNANJA IZVAJALCEV	23
6 ČEMBALO	23
6.1 OPREDELITEV PREDMETA	23
6.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	23
6.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	24
6.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	25

6.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	25
6.4.2 Medpredmetne povezave	26
6.5 MATERIALNI POGOJI	26
6.6 ZNANJA IZVAJALCEV	27
7 ORGLE	27
7.1 OPREDELITEV PREDMETA	27
7.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	27
7.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	28
7.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	29
7.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	29
7.4.2 Medpredmetne povezave	30
7.5 MATERIALNI POGOJI	30
7.6 ZNANJA IZVAJALCEV	30
8 VIOLA	31
8.1 OPREDELITEV PREDMETA	31
8.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	31
8.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	32
8.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	33
8.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	33
8.4.2 Medpredmetne povezave	34
8.5 MATERIALNI POGOJI	34
8.6 ZNANJA IZVAJALCEV	34

1 SPLOŠNI CILJI

Dijaki* pri navedenih različnih glasbil pikolo (pikolo, altovska flavta, basovska flavta, baročna flavta), angleški rog (angleški rog, oboa d'amore), klarinet (mali klarinet v Es, basovski klarinet, basetni rog, altovski klarinet), saksofon (sopranski saksofon, tenorski saksofon, baritonski saksofon), čembalo, orgle in viola:

- pridobivajo, poglobljajo in usvajajo izvajalsko tehniko ter se usposabljujejo za obvladovanje vseh izraznih značilnosti igranja na različnih glasbil;
- razvijajo svojo nadarjenost oziroma muzikalne in instrumentalne sposobnosti, kot so glasbeno pomnjenje, slušne predstave, koncentracija, harmonsko občutje, čut za obliko in strukturo, smisel za skladnost, slogovne značilnosti;
- dosegajo raven tehničnega znanja in usvojijo zakonitosti glasbene teorije ter muzikalne zrelosti, da lahko nadaljujejo izobraževanje;
- se navajajo na estetsko doživljanje in razvijajo glasbeni okus;
- razvijajo smisel za skupinsko delo, vzajemnost, sodelovanje, čut odgovornosti, humane in enakopravne odnose, pridobivajo sposobnost prilagajanja ter sistematično razvijajo glasbene dispozicije za delo v komornih skupinah ali v orkestru;
- aktivno sodelujejo pri ustvarjalnih projektih in si pridobivajo samoiniciativnost;
- razvijajo svoje ustvarjalne sposobnosti, ki jih prikažejo na nastopih;
- ob igranju del slovenskih skladateljev spoznavajo in predstavljajo našo glasbeno ustvarjalnost širši javnosti na nastopih;
- skrbijo za kakovost učnega jezika;
- poznajo, razumejo in uporabljajo strokovne izraze v tujih jezikih;
- uporabljajo računalniške programe in pridobivajo podatke iz različnih virov;
- vključujejo se v domača in mednarodna šolska partnerstva;
- osveščajo in razvijajo svojo usposobljenost pri načrtovanju učenja;
- ob sistematični vadbi razvijajo delovne navade in odnos do dela;
- razvijajo zavest o pomenu ohranjanja narodove samobitnosti;
- spoznavajo enakost in različnost slovenske in evropske glasbene dediščine;
- skupaj z učiteljem usmerjajo in razvijajo svoj učni proces.

* V tem učnem načrtu uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, veljajo za oba spola (dijak za *dijaka* in *dijakinjo*, učitelj za *učitelja* in *učiteljico*).

2 PIKOLO (pikolo, altovska flavta, basovska flavta, baročna flavta)

2.1 OPREDELITEV PREDMETA

Pouk predmeta dopolnilni inštrument pikolo za flautiste poteka v programu umetniške gimnazije, modul B: petje – inštrument, v skupnem obsegu 35 ur.

Pikolo, imenovan tudi piccolo, izhaja iz italijanske besede, ki pomeni majhen. Je približno za polovico krajši in precej tanjši kakor flavta. Temu primerno zveni za oktavo višje (d₂–cis₅). V italijanski literaturi se pojavlja tudi pod imenom ottavino. Predhodnik pikola je bila flavta fife, ki so jo v 19. stoletju opremili z zaklopkami. To pomeni rojstvo sodobnega pikola, ki je postal standardno glasbilo orkestra. Ob koncu 19. stoletja je postal popularen kot solistično glasbilo in obdobje 1889–1930 imenujemo zlati čas pikola. Ravno v tem obdobju je bilo za pikolo napisanih in posnetih več kot 1200 solov (skladb, solističnih vložkov). Na začetku 20. stoletja so v godbeništvu uporabljali pikolo v Des. Danes poznamo in uporabljamo tri osnovne tipe pikola C: leseni, kovinski in plastični (iz umetne mase). Zaradi kristalne in briljantne zvočne barve je danes nepogrešljivo glasbilo v orkestrski literaturi. Pri predmetu pikolo dijak razvija tehnične in barvne zmogljivosti glasbila, rešuje specifične tonske, intonančne, dinamične, ritmične, agogične in tehnične probleme, razvija fraziranje, estetski čut, izraznost in muziciranje.

2.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

2.2.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki: <ul style="list-style-type: none">– usvojijo tehniko dihanja in vodenja tona;– razvijajo izenačenost registrov, prstno tehniko, vse durove in molove lestvice (razširjeno), tonični kvintakord, D7, zm7, terce, kromatično lestvico (na pamet), vso artikulacijo (enojni, dvojni in trojni jezik), dinamične kontraste, čisto intonacijo in vibrato;– izberemo literaturo, s katero bo dijak razvijal tehnične in muzikalne prvine.	<ul style="list-style-type: none">– P. Bernold, La Technique d' Embouchure– M. Moyse, De la Sonorité– M. Moyse, Gammes et Arpèges– M. Moyse, Mécanisme – cromatisme– M. Moyse, Daily Exercises– M. Moyse, Études et Exercises Techniques– M. A. Reichert, Daily Exercises, op. 5– P. Taffanel – P. Gaubert, 17 Daily Exercises– T. Wye, Ton, tehnika, intonacija, artikulacija, dihanje

2.2.2 Etude	
Dijaki: <ul style="list-style-type: none">– med pestro izbiro etud izberemo tiste, ki so najbolj primerne za pikolo (alt flavto, bas flavto in druge baročne flavte) ter tiste, s katerimi dijaki razvijajo tehnične in muzikalne prvine;– upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje z lista, čisto intonacijo, tehnično	<ul style="list-style-type: none">– J. Andersen, 24 Petites Études, op. 33– J. Andersen, 18 Petites Études, op. 41– J. L. Beaumadier, Exercises for piccolo– J. Demersseman, 50 Melodische Etüden, op. 4– L. Dimitrijević, Škola za flautu 1– L. Eitan, Daily exercises for the piccolo– G. Gariboldi, Études Mignonnes, op. 131

<p>spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju in s tem muzikalnost;</p> <ul style="list-style-type: none"> – predelajo naj vsaj en zvezek etud. 	<ul style="list-style-type: none"> – E. Köhler, Der Fortschritt im Flötenspiel, op. 33 (I) – M. Moyse, 100 kratkih etud – J. L. Tulou – L. Beaumadier, 140 Petites Exercices et Etudes pour Piccolo – T. Wye – P. Morris, A Piccolo Practise Book – T. Wye – P. Morris, The Piccolo Study Book – Druge primerne etude
--	---

2.2.3 Sonate

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje z lista, večjo tehnično spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju in s tem muzikalnost; – med pestro izbiro sonat spoznavajo slog in zgradbo baročnih in klasicističnih sonat ter usvojijo izvedbo okraskov (trilčki, mordenti, predložki idr.); – predelajo naj vsaj dve sonati. 	<ul style="list-style-type: none"> – F. Benda, Sonate – M. Blavet, 6 sonat – F. Couperin, Sonate – G. F. Händel, 11 sonat – J. A. Hasse, Sonate – B. Marcello, Sonate – W. A. Mozart, 6 sonat – J. J. Quantz, Sonate – G. Ph. Telemann, Sonate – F. M. Veracini, 6 sonat – L. da Vinci, Sonate – A. Vivaldi, 6 sonat II Pastor Fido – Druge primerne sonate
---	--

2.2.4 Koncerti

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje, čisto intonacijo, tehnično spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju, razvijajo muzikalnost ter interpretacijo; – predelajo naj vsaj en koncert. 	<ul style="list-style-type: none"> – G. B. Pergolesi, Koncert v G-duru – L. Singer, Koncert za pikolo – G. Tartini, Koncert v G-duru – A. Vivaldi, Koncert v a-molu – A. Vivaldi, Koncert v C-duru – Drugi primerni koncerti
--	--

2.2.5 Skladbe 19., 20. in 21. stoletja

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje, čisto intonacijo, večjo tehnično spretnost, spoznavajo različne sloge ter upoštevajo agogiko; – ob pestri izbiri skladb razvijajo vodenje tona v fraziranju, muzikalnost ter interpretacijo; – predelajo naj vsaj dve skladbi. 	<ul style="list-style-type: none"> – M. Amlin, Sonatina Piccola – G. Dale: Chamber Concerto – E. Damaré, Caprice, Le Merle Blanc, La Tourterelle op. 119, Les Amours d' un Rossignol – J. Donjon, Tracoline, Bamboche – A. Dvořák, Air Gracile – C. Dürichen – S. Kratsch: Test pieces for Orchestral Auditions Flute, Piccolo – J. Gething: Pieces for Piccolo – L. Janáček, Pochod Modracku – P. Koepke, Meadowlark – E. Kronke, Deux Pappillons – S. Lancen: Piccolo
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – L. L. Mayeur, Le Nid – L. Ostransky, Pifferai No. 1 – F. Schubert, Military March, op. 51 No. 1 – D. Shostakovich, Prelude and Fugue – M. Smith, Sonata No.1, No. 2 – J. Ph. Sousa, Suite No1 – J. Strauss, Tritsch Tratsch Polka, op. 214 – T. Wye, Album for Piccolo and Piano Vol.1 & 2 – Druge primerne skladbe
--	---

2.2.6 Skladbe slovenskih avtorjev

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje, večjo tehnično spretnost, spoznavajo slovenske skladbe in razvijajo zanimanje za slovensko glasbeno ustvarjalnost; – naj predelajo vsaj eno skladbo slovenskega skladatelja. 	<ul style="list-style-type: none"> – V. Hrovat, Nasprotja – P. Kopač, Blandula – I. Krivokapič, Rosna žalostinka, Prebliski – A. Kumar, Grafiti – B. Pucihar, 4 little Movements, 1. stavek – C. Sojar Voglar, Bolha in slon, Nokturno – P. Šavli, Pipicopolopo – I. Štuhec, Tri bagatele – V. Ukmar, Štirje glasbeni verzi – Druge primerne skladbe
---	--

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

2.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega sporeda.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oziroma zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu in slogu ter je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta interpretacija in muzikalna izvedba omejeni ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Izpitna snov: lestvica, etuda, skladba ali del ciklične skladbe.

2.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Izhodišče za delo je poznavanje dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter njegovih psihofizičnih sposobnosti. Učni načrti so le podlaga za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega programa ob preverjanju znanja dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim.

Vsak dijak naj dobi osnove iz igranja pikola (po zmožnostih tudi drugih različkov flavte, kot so altovska, basovska in baročna flavta) ter si tako pridobi bogate izkušnje pri oblikovanju tona, artikulacije, dinamike in drugih tehničnih ter muzikalnih prvin.

Posebno pozornost velja nameniti pomnjenju. To naj temelji na oblikovni in harmonski analizi, ne samo na akustičnih in vizualnih predstavah. Dijaka je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih oblikuje med šolanjem. Prav tako ne smemo zanemariti igre a vista in improvizacije, ki omogočata dijaku, da se hitreje znajde v nepredvidljivih okoliščinah. Priporočljivo je, da dijak nastopa na internih in javnih nastopih v okviru šole. Učitelj naj spodbuja dijaka k obisku koncertnih prireditev, ki so pomemben vir izkušenj in informacij, ki jih ne more dati pouk; dijak tako spoznava bogastvo glasbene literature in se srečuje z interpretativnimi dosežki priznanih umetnikov, kar oblikuje njegovo umetniško osebnost; ob tem spoznava zakonitosti profesionalnega dela svojega področja tudi s praktičnih, z organizacijskih in drugih vidikov, ki pomembno vplivajo na to dejavnost.

Za nemoteno izvajanje pouka je v ves proces šolanja vključen tudi korepetitor.

2.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, daje pa mu tudi povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov in znanja ter morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznega dijaka; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za plodovito vadbo oziroma učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na morebitnih internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka dijakovo znanje ocenjujemo z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na morebitnih nastopih. Ocenjujemo tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

2.4.2 Medpredmetne povezave

Namen interdisciplinarnega povezovanja med bolj ali manj sorodnimi predmeti je močnejša vez ter vzajemno učinkovanje in prenosljivost znanja, s čimer gradimo pogoje za večjo ustvarjalnost, podjetnost in boljšo didaktično učinkovitost na vseh vpletenih predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se lažje spopada z različnimi izzivi v stroki in v življenju. Zmožnost povezovanja različnih znanj, uvidov in spretnosti pa hkrati prispeva k večji kulturni in etični zavesti ter osebnostni trdnosti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij v učno-vzgojnih dejavnostih, vzajemno načrtovanje skupne ali sočasne obravnave sorodnih vsebin in podobno. Učitelj se povezuje z drugimi strokovnimi člani pedagoškega aktiva, sodeluje pri načrtovanju medpredmetnih povezav in ustvarjalno sodeluje pri izvajanju učnega procesa.

Dijaki se medpredmetno ustvarjalno povezujejo z drugimi glasbeniki pri komorni igri, v instrumentalno-vokalnih sestavih, pri igranju v različnih orkestrih, pri korepeticijah ipd. Svoja teoretska znanja, pridobljena pri pouku solfeggia, harmonije, kontrapunkta, oblikoslovja, pa tudi zgodovine, umetnostne ter zlasti glasbene zgodovine, lahko uporabljajo pri kompozicijski in slogovni analizi skladb, kar je v prid boljšemu razumevanju in posledično tudi bolj kakovostni izvedbi skladb. Ob razločevanju in pronicanju v slogovne posebnosti, npr. baroka, klasike, romantike ipd., si dijaki ustvarjajo močnejši osebni uvid v značaj, vsebino in posebnosti določenega obdobja slovenske in evropske zgodovine.

Obstajajo tudi druge medpredmetne povezave, ki so bolj splošne narave, o čemer govorijo številne specifične mednarodne študije in raziskave.

2.5 MATERIALNI POGOJI

Cilji vzgojno-izobraževalnega procesa pri pouku pikola terjajo za svoje uresničevanje primerno veliko učilnico, skladno s predpisi. Opremljena mora biti s klavirjem ali pianinom, z metronomom, ogledalom in avdiovizualnimi sredstvi.

2.6 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja flavte
Korepetitor	Visokošolskega izobraževanja klavirja

3 ANGLEŠKI ROG (angleški rog, oboa d'amore)

3.1 OPREDELITEV PREDMETA

Pouk predmeta dopolnilni inštrument angleški rog za oboiste poteka v programu umetniške gimnazije, modul B: petje – inštrument, v skupnem obsegu 35 ur.

Pri predmetu se mora dijak seznaniti z igranjem oboinega različka na angleški rog, lahko pa tudi z igranjem oboe d'amore in izdelovanjem ustnika za ti glasbili. Ker je literature malo, naj dijak začne igrati lažje skladbe za oboo, nadaljuje pa z ustreznimi skladbami za angleški rog ali oboo d'amore. Pri predmetu angleški rog (po zmožnostih tudi pri oboi d'amore) dijak razvija tehnične ter barvne zmogljivosti glasbila, rešuje specifične tonske, intonančne, dinamične, ritmične, agogične in tehnične težave, razvija fraziranje, estetski čut, izraznost in muziciranje.

3.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

3.2.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznajo glasbilo; – se naučijo nege in vzdrževanja glasbila; – tvorijo ton, izoblikujejo nastavek in način pihanja; – se seznanijo z najpomembnejšimi tehničnimi poudarki (pravilna in sproščena drža telesa, pravilni nastavek, dihalna tehnika, oblikovanje tona, obvladovanje intonacije); – razvijajo izenačenost registrov, prstno tehniko, vse durove in molove lestvice (razširjeno), tonični kvintakord, D7, zm7, terce, kromatično lestvico, vso artikulacijo, dinamične kontraste in čisto intonacijo. 	<ul style="list-style-type: none"> – L. Bleuzet, La technique du hautbois
3.2.2 Etude	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – z igranjem etud podpirajo cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah (3.2.1); – igrajo etude, ki pripomorejo k izenačenemu tonu v vseh registrih glasbila; – dosežejo večje tehnično in muzikalno znanje. 	<ul style="list-style-type: none"> – A. Debondue, Melodične etude – F. Fleming, Etudes
3.2.3 Sonate in sonatine	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje z lista, večjo tehnično spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju in s tem muzikalnost; – spoznavajo slog in zgradbo sonat ter usvojijo izvedbo okraskov. 	<ul style="list-style-type: none"> – P. Hindemith, Sonata za angleški rog in klavir – M. P. Dubois, Sonatina za angleški rog in klavir
3.2.4 Koncerti in koncertini	
Dijaki:	

<ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje, večjo tehnično spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju, razvijajo muzikalnost ter interpretacijo. 	<ul style="list-style-type: none"> – G. Donizetti, Koncertino za angleški rog in orkester; skladba je izrazito virtuoзна, priporočljiva za najbolj talentirane dijake. <p>OBOA D'AMORE</p> <ul style="list-style-type: none"> – G. Ph. Telemann, Koncert za oboo d'amore v G-duru – G. PH. Telemann, Koncert za oboo d'amore v A-duru – J. S. Bach, Koncert v A-duru za oboo d'amore BWV 1055 – J. S. Bach, Koncert v D-duru za oboo d'amore BWV 1053 – J. H. Roman, Koncert za oboo d'amore
---	--

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

3.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega sporeda.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oziroma zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu in slogu ter je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta omejeni interpretacija in muzikalna izvedba ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Izpitna snov: lestvica, etuda, skladba ali del ciklične skladbe.

3.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Delo temelji na poznavanju dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter njegovih psihofizičnih sposobnosti. Učni načrti so le podlaga za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega programa ob preverjanju znanja dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim.

Vsak dijak naj pridobi osnove iz igranja angleškega roga, po zmožnostih pa tudi oboe d'amore, ter si tako pridobi bogate izkušnje pri oblikovanju tona, artikulacije, dinamike in drugih tehničnih ter muzikalnih prvin.

Posebno pozornost velja nameniti pomnjenju. To naj temelji na oblikovni in harmonski analizi, ne samo na akustičnih in vizualnih predstavah. Dijaka je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih oblikuje med šolanjem. Prav tako ne smemo zanemariti igre *a vista* in improvizacije, ki omogočata dijaku, da se hitreje znajde v nepredvidljivih okoliščinah.

Priporočljivo je, da dijak nastopa na internih in javnih nastopih v okviru šole. Učitelj naj spodbuja dijaka k obisku koncertnih prireditev, ki so pomemben vir izkušenj in informacij, ki jih ne more dati pouk. Dijak tako spoznava bogastvo glasbene literature in se srečuje z interpretativnimi dosežki priznanih umetnikov, kar oblikuje njegovo umetniško osebnost. Ob tem spoznava zakonitosti profesionalnega dela svojega področja tudi s praktičnih, z organizacijskih in drugih vidikov, ki pomembno vplivajo na to dejavnost.

Za nemoteno izvajanje pouka je v ves proces šolanja vključen tudi korepetitor.

3.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, daje pa mu tudi povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov in znanja ter morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno o napredku in morebitnih zagatah posameznih dijakov; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt dijakovega nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za bolj plodovito vadbo oziroma učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na morebitnih internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka dijakovo znanje ocenjujemo z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na nastopih. Ocenjujemo tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

3.4.2 Medpredmetne povezave

Namen interdisciplinarnega povezovanja med bolj ali manj sorodnimi predmeti je močnejša vez ter vzajemno učinkovanje in prenosljivost znanja, s čimer gradimo pogoje za večjo ustvarjalnost, podjetnost in boljšo didaktično učinkovitost na vseh vpletenih predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se lažje spopada z različnimi izzivi v stroki in življenju. Zmožnost povezovanja različnih znanj, uvidov in spretnosti pa hkrati prispeva k večji kulturni in etični zavesti ter osebnostni trdnosti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij v učno-vzgojnih

dejavnostih, vzajemno načrtovanje skupne ali sočasne obravnave sorodnih vsebin in podobno. Učitelj se povezuje z drugimi strokovnimi člani pedagoškega aktiva, sodeluje pri načrtovanju medpredmetnih povezav in ustvarjalno sodeluje pri izvajanju učnega procesa.

Dijaki se medpredmetno ustvarjalno povezujejo z drugimi glasbeniki pri komorni igri, v instrumentalno-vokalnih sestavih, pri igranju v različnih orkestrih, pri korepeticijah ipd. Svoja teoretska znanja, pridobljena pri pouku solfeggia, harmonije, kontrapunkta, oblikoslovja, pa tudi zgodovine, umetnostne ter zlasti glasbene zgodovine, lahko uporabljajo pri kompozicijski in slogovni analizi skladb, kar je v prid boljšemu razumevanju in posledično tudi bolj kakovostni izvedbi skladb. Ob razločevanju in pronicanju v slogovne posebnosti, npr. baroka, klasike, romantike ipd., si dijaki ustvarjajo močnejši osebni uvid v značaj, vsebino in posebnosti določenega zgodovinskega obdobja slovenske in evropske zgodovine. Obstajajo tudi druge medpredmetne povezave, ki so bolj splošne narave, o čemer govorijo številne specifične mednarodne študije in raziskave.

3.5 MATERIALNI POGOJI

Cilji vzgojno-izobraževalnega procesa pri pouku angleškega roga terjajo za svoje uresničevanje primerno veliko učilnico, skladno s predpisi. Opremljena mora biti s klavirjem ali pianinom, z metronomom, ogledalom in avdiovizualnimi sredstvi.

3.6 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja oboe
Korepetitor	Visokošolskega izobraževanja klavirja

4 RAZLIČKI KLARINETA (mali klarinet v Es, basovski klarinet, basetni rog, altovski klarinet)

4.1 OPREDELITEV PREDMETA

Pouk predmeta dopolnilni inštrument različki klarineta za klarinetiste poteka v programu umetniške gimnazije, modul B: petje – inštrument, v skupnem obsegu 35 ur.

Družina klarinetov je nedvomno ena izmed najštevilčnejših skupin glasbil, vsekakor pa je najbolj raznolika med pihali. Kljub temu da se je klarinet razvil najpozneje med vsemi pihali, ima največ različkov. Poleg običajnih klarinetov B in A, poznamo (če naštejemo od najmanjšega do največjega) še pikolo klarinet v As, mali klarinet v Es in D, klarinet C, basetni klarinet, basetni rog, altovski klarinet, basovski klarinet, kontraaltovski klarinet in kontrabasovski klarinet.

Nekateri različki so danes redko v uporabi (pikolo v As, kontraaltovski klarinet), medtem ko imajo drugi pomembno vlogo v orkestrski literaturi simfoničnih in opernih orkestrrov (klarinet v Es, klarinet C, basovski klarinet in basetni rog) ali pihalnih orkestrrov (klarinet v Es, altovski klarinet, basovski in kontrabasovski klarinet). Basetni klarinet in basetni rog sta klarineta, ki so ju razvili v drugi polovici 18. stoletja, vendar se je do danes razvijal samo basetni rog, medtem ko je za basetni klarinet napisana samo peščica skladb, med njimi je najpomembnejši

Koncert za basetni klarinet W. A. Mozarta (do sredine 20. stoletja so to skladbo izvajali samo prirejeno za klarinet A, ker Mozartov rokopis za basetni klarinet ni ohranjen v celoti). Basetni rog je dosegel svojo nesmrtnost v Mozartovem Rekvieumu in drugih predvsem komornih skladbah tega skladateljskega genija, v operah Richarda Straussa in v številnih komornih skladbah različnih skladateljev 20. in 21. stoletja. Klarinet v Es in basovski klarinet redno uporabljajo tudi v kvartetu, kvintetu in sekstetu klarinetov. Za te komorne sestave so napisane številne izvirne skladbe, med njimi je tudi precej skladb slovenskih skladateljev.

Glede na to, da je družina klarinetov tako številčna, število ur pri predmetu dopolnilni inštrument pa je omejeno na 35 ur, se bomo pri izvajanju predmeta omejili samo na basovski klarinet, po možnostih pa tudi na mali klarinet v Es, basetni rog in altovski klarinet. Največ didaktične literature je na voljo prav za basovski klarinet, zato je učni načrt usmerjen predvsem nanj. Osnov in posebnosti ostalih različkov se dijak nauči pri učitelju glavnega predmeta, njihovo uporabo pa izvaja pri predmetih komorna igra in pihalni oz. simfonični orkester.

Pri predmetu dijaki spoznajo in usvojijo tehnične in tonske posebnosti izbranega različka ter razvijajo muzikalne, tonske, estetske in barvne posebnosti različkov ter njihovo vlogo v posameznem ansamblu.

4.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

4.2.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – usvojijo tehniko dihanja in vodenja tona; – razvijajo izenačenost registrov do G3, prstno tehniko, vse durove in molove lestvice (razširjeno), tonični kvintakord, D7, zm7, najmanj čez dve oktavi (na pamet), terce, kromatično lestvico, vso artikulacijo, dinamične kontraste, čisto intonacijo. – Izberemo literaturo, s katero bo dijak razvijal tehnične in muzikalne prvine. 	<ul style="list-style-type: none"> – P. de Gaspari, Vade Mecum – P. de Gaspari, Esercizi giornalieri – W. E. Rhoads, Baermann for the Alto and Bass Clarinet – J.-M. Volta, The Bass Clarinet (Method) – H. Voxman, Introducing the Alto or Bass Clarinet
4.2.2 Etude	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje z lista, čisto intonacijo, tehnično spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju in s tem muzikalnost; – naj predelajo vsaj en zvezek etud. <p>Med pestro izbiro etud izberemo tiste, ki so najboljše primerne za basovski klarinet, in tiste, s katerimi dijaki razvijajo tehnične in muzikalne prvine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – J. Weissenborn, Advanced Studies for Bass Clarinet – P. Rubio, 25 progressive Studies for Bass Clarinet, Vol. 1 – P. Rubio, 25 progressive Studies for Bass Clarinet, Vol. 2 – J. S. Bach, Suite za violončelo solo (izvirnik – za branje basovskega ključa) – William E. Rhoads, 18 Selected Studies for Alto and Bass Clarinet – Druge primerne etude
4.2.3 Sonate	
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in 	<ul style="list-style-type: none"> – P. Hindemith, Sonate

<p>muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje z lista, večjo tehnično spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju in s tem muzikalnost;</p> <p>– naj predelajo vsaj eno sonato.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – O. Schoeck, Sonate – B. Marcello, Sonata v a-molu za basovski klarinet – Druge primerne sonate
---	--

4.2.4 Koncerti

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje, čisto intonacijo, tehnično spretnost, upoštevajo agogiko, vodenje tona v fraziranju, razvijajo muzikalnost ter interpretacijo; – naj predelajo vsaj en koncert. 	<ul style="list-style-type: none"> – J. Hadermann, Spotlights on the Bass Clarinet – K. Vlák, Concerto – A. Vivaldi, Koncert v a-molu – Drugi primerni koncerti
--	---

4.2.5 Skladbe 19., 20. in 21. stoletja

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje, čisto intonacijo, večjo tehnično spretnost, spoznavajo različne sloge ter upoštevajo agogiko; – ob pestri izbiri skladb razvijajo vodenje tona v fraziranju, muzikalnost ter interpretacijo; – naj predelajo vsaj dve skladbi. 	<ul style="list-style-type: none"> – F. Rasse, Lied – E. Bozza, Ballade – J. Semler-Collery, Légende et Divertissement – J. Semler-Collery, Caprice, Cantabile – B. Pérez Casas, Romanza – I. Desportes, Andante and Allegro – D. Bennet, Deepwood – Druge primerne skladbe
--	---

4.2.6 Skladbe slovenskih avtorjev

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upoštevajo vse cilje kot pri tehničnih in muzikalnih prvinah ter razvijajo dobro branje, večjo tehnično spretnost, spoznavajo domača dela ter razvijajo zanimanje za slovensko glasbeno ustvarjalnost; – spoznavajo slovensko literaturo prek skladb, pisanih za različne komorne zasedbe. 	<ul style="list-style-type: none"> – B. Adamič, Po ribniško – B. Glavina, Signali – I. Petrić, Suite in Si bemolle – J. Pucihar, Variazione per quartetto di clarinetti – Č. Sojar Voglar, Male skrivnosti – Druge primerne skladbe
--	---

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

4.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega programa.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v

doseganju kakovostnega tona oziroma zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu, slogu in je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta interpretacija in muzikalna izvedba omejeni ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Izpitna snov: lestvica, etuda, skladba ali del ciklične skladbe.

4.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Delo temelji na poznavanju dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter njegovih psihofizičnih sposobnosti. Učni načrti so le podlaga za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega in izpitnega programa dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim.

Vsak dijak naj dobi osnove iz igranja basovskega klarineta (po zmožnostih tudi drugih različkov klarineta, kot so mali klarinet v Es, basetni rog in altovski klarinet). Tako si pridobi izkušnje iz tehničnih, muzikalnih, tonskih, estetskih in barvnih posebnosti različkov ter se spozna z njihovo vlogo v različnih ansamblih.

Med šolanjem je treba posebno pozornost nameniti tistim tehničnim prvinam, ki jih dijak obvlada slabše. Dijak naj znanje stopnjuje glede na zmožnosti in pri tem ne izpušča temeljnih znanj, ki mu omogočajo kasnejšo izvedbo zahtevnejših del.

Posebno pozornost velja nameniti pomnjenju. To naj temelji na oblikovni, tematski in harmonski analizi, ne samo na akustičnih in vizualnih predstavah. Dijake je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih dijak oblikuje med šolanjem. Prav tako ne smemo zanemariti igre a vista in improvizacije, ki omogočata dijaku, da se hitreje znajde v nepredvidljivih okoliščinah.

Priporočljivo je, da dijak nastopa na internih in javnih nastopih v okviru šole. Koristno je tudi sodelovanje na nastopih zunaj šole, na revijah ter raznih tekmovanjih doma in v tujini.

Učitelj naj spodbuja dijaka k obisku koncertov, ki so pomemben vir izkušenj in informacij, ki jih ne more dati pouk; dijak tako spoznava bogastvo glasbene literature in se srečuje z interpretativnimi dosežki priznanih umetnikov, kar oblikuje njegovo umetniško osebnost; ob tem spoznava zakonitosti profesionalnega dela svojega področja tudi s praktičnih, z organizacijskih in drugih vidikov, ki pomembno vplivajo na to dejavnost.

4.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, daje pa mu tudi povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov znanja in morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznih dijakov; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt dijakovega nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za bolj plodovito vadbo oziroma učenje. Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na morebitnih internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka se dijakovo znanje ocenjuje z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na morebitnih nastopih. Ocenjujemo tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

4.4.2 Medpredmetne povezave

Namen interdisciplinarnega povezovanja med bolj ali manj sorodnimi predmeti je močnejša vez ter vzajemno učinkovanje in prenosljivost znanja, s čimer gradimo pogoje za večjo ustvarjalnost, podjetnost in boljšo didaktično učinkovitost na vseh vpletenih predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se laže spopada z različnimi izzivi v stroki in v življenju. Zmožnost povezovanja različnih znanj, uvidov in spretnosti pa hkrati prispeva k večji kulturni in etični zavesti ter osebnostni trdnosti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij v učno-vzgojnih dejavnostih, vzajemno načrtovanje skupne ali sočasne obravnave sorodnih vsebin in podobno. Učitelj se povezuje z drugimi strokovnimi člani pedagoškega aktiva, sodeluje pri načrtovanju medpredmetnih povezav in ustvarjalno sodeluje pri izvajanju učnega procesa.

Dijaki se medpredmetno ustvarjalno povezujejo z drugimi glasbeniki pri komorni igri, v instrumentalno-vokalnih sestavih, pri igranju v različnih orkestrih, pri korepeticijah ipd. Svoja teoretska znanja, pridobljena pri pouku solfeggia, harmonije, kontrapunkta, oblikoslovja, pa tudi zgodovine, umetnostne ter zlasti glasbene zgodovine, lahko uporabljajo pri kompozicijski in slogovni analizi skladb, kar je v prid boljšemu razumevanju in posledično tudi bolj kakovostni izvedbi skladb. Ob razločevanju in pronicanju v slogovne posebnosti, npr. baroka, klasike, romantike ipd., si dijaki ustvarjajo močnejši osebni uvid v značaj, vsebino in posebnosti določenega obdobja slovenske in evropske zgodovine.

Obstajajo tudi druge medpredmetne povezave, ki so bolj splošne narave, o čemer govorijo številne specifične mednarodne študije in raziskave.

4.5 MATERIALNI POGOJI

Cilji vzgojno-izobraževalnega procesa pri pouku basovskega klarineta terjajo za svoje uresničevanje primerno veliko učilnico, skladno s predpisi. Opremljena mora biti s klavirjem ali pianinom, z metronomom, ogledalom in avdiovizualnimi sredstvi.

4.6 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja klarineta
Korepetitor	Visokošolskega izobraževanja klavirja

5 RAZLIČKI SAKSOFONA (sopranski saksofon, tenorski saksofon, baritonski saksofon)

5.1 OPREDELITEV PREDMETA

Pouk predmeta dopolnilni inštrument različki saksofona za saksofoniste poteka v programu umetniške gimnazije, modul B: petje – inštrument, v skupnem obsegu 35 ur.

Saksofon je leta 1840 izdelal Antoine Joseph Adolphe Sax, priznani belgijski inovator na področju pihalnih in trobilnih glasbil, in ga patentiral leta 1846 v Parizu.

Glede na dolžino resonančne cevi poznamo več vrst saksofonov:

- soprillo saksofon v B, transponira za malo septimo navzgor;
- sopranino saksofon v Es, transponira za malo terco navzgor;
- sopranski saksofon v B, transponira za veliko sekundo navzdol;
- altovski saksofon v Es, transponira za veliko seksto navzdol;
- tenorski saksofon v B, transponira za veliko nono navzdol;
- baritonski saksofon v Es, transponira za oktavo in veliko seksto navzdol (oktavo nižje od altovskega);
- basovski saksofon v B, transponira za oktavo nižje od tenorskega;
- kontrabasovski saksofon v Es, transponira za oktavo nižje od baritonskega;
- subkontrabasovski saksofon v B, transponira za oktavo nižje od basovskega.

Na srednji stopnji začne dijak razvijati in nadgrajevati vse prvine tehnične instrumentalne igre – pravilno dihanje, igranje lestvic, akordov, intervalov, okraskov ipd. Pri študiju mehaničnih vaj, etud ter izvornih skladb za saksofon (sonat, koncertov, skladb za saksofon solo, primerov moderne notacije itd.) združuje vse izrazne elemente – dinamiko, artikulacijo, agogiko, vibrato –, predvsem pa čisto intonacijo in tonsko oblikovanje ter pravilno fraziranje (poznavanje oblike, analiza), pri igranju priredb pa spoznava različne glasbene sloge.

V času šolanja, ki poteka predvsem na altovskem saksofonu, je priporočljivo spoznavanje drugih glasbil iz družine saksofonov (predvsem sopranskega, tenorskega in baritonskega). V skladu z učnim načrtom in individualnimi sposobnostmi izbereta profesor in dijak program, ki bo ob pravilnem in sistematičnem delu pri dijaku razvil potrebo po neprestanem izpopolnjevanju ter ga pripravil za uspešno nadaljevanje študija, za igranje v komorni skupini (npr. v kvartetu saksofonov) ali v pihalnem orkestru, nadpovprečnega dijaka pa bo spodbudil k solističnemu nastopanju (organiziranju in izvajanju recitalov, igranju v simfoničnem orkestru, udeleževanju na različnih avdicijah, domačih in mednarodnih tekmovanjih ipd.).

5.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

5.2.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki: <ul style="list-style-type: none">– z igranjem različkov spoznavajo družino saksofonov ter najdejo izziv, primeren njihovemu značaju;– utrdijo svoje spoznanje o novih akustičnih in tehničnih pogledih glede na altovski saksofon;– izpopolnjujejo svoje znanje na različku za	<ul style="list-style-type: none">– Nadgradnja in utrjevanje pridobljenega znanja vseh prvin igranja– Igranje lestvic: vse durove in molove lestvice, T5/3, D7, zm7, intervali do oktave MM = 120–132, kromatično z različnimi artikulacijami– J.–M. Londeix, Ecerices mecaniques II

uporabo pri komorni igri; – za maturitetni program pripravijo skladbo na različku.	(Lemoine) – V. David, Les études contemporaines pour le saxophone et les nouvelles techniques
---	--

5.2.2 Etude

Dijaki: – nadaljujejo s študijem etud različnih vsebin višje zahtevnosti.	– J. Andersen, 24 grandes etudes, op. 15 (Billaudot) – G. Lacour, 12 esquisses dans le style contemporain (Billaudot) – J.-M. Londeix, Nouvelles études variées (Leduc) – E. Loyon, 32 études (Billaudot) – M. Mule, Études variées (Leduc) – M. Mule, 53 études d'après Boehm, Terschak, Furstenu (Leduc) – J. S. Bach, Solo suite za violončelo (bariton)
--	---

5.2.3 Koncerti in koncertini

Dijaki: – uresničujejo operativne cilje na področju koncertov oz. koncertinov, ki so enaki kot pri sonatah in sonatinah v zgornji alineji; – se seznanijo z gradivom tudi s pomočjo vseh dostopnih zvočnih medijev, analizirajo izvedbe in pridobivajo potrebne informacije; – po možnosti sami obdelajo gradivo z vidika artikulacije in samostojno pripravijo oz. izberejo kadenco/-e, če jo/jih predvideva skladba.	– J. H. Fiocco, Concerto (Schott) (tenor) – J. B. Singelée, Concerto, op. 75 (Lemoine) (tenor) – M. Torke, Concerto (Adjustable Music) (sopran)
---	---

5.2.4 Skladbe 19., 20. in 21. stoletja

Dijaki: – še naprej razvijajo vse vidike tega sklopa vsebin, ki so jih obravnavali med dosedanjim šolanjem; – skušajo prek del tega sklopa še posebej izraziti svoje individualne izrazne, muzikalne, virtuozne ali katere druge umetniške značilnosti ali posebnosti.	– M. Cunningham, Trigon, op. 31 (MMB) (tenor) – P. Iturralde, Memorias (Lemoine) (sopran) – B. Jolas, Episode 4ème (tenor) – P. Merku, Charis II (Pizzicato) (bariton) – M. Ravel, Pièce en forme de habanera (sopran) – A. Sharpiro, Desert Tide (Activist Music) (sopran) – J. Shatin, Penelope's Song (sopran + elektronika) – H. Villa-Lobos, Fantaisie (Southern) (tenor, sopran)
--	---

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

5.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na

področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega sporeda.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oziroma zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu in slogu ter je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta interpretacija in muzikalna izvedba omejeni ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Izpitna snov: lestvica, etuda, skladba ali del ciklične skladbe.

5.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Delo temelji na poznavanju dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter njegovih psihofizičnih sposobnosti. Učni načrti so le podlaga za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega in izpitnega programa dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim.

Vsak dijak naj v času šolanja dobi osnove iz igranja različkov (sopranski, tenorski, baritonski saksofon). Tako si pridobi izkušnje iz tehničnih, muzikalnih, tonskih, estetskih in barvnih posebnosti različkov ter se spozna z njihovo vlogo v različnih ansamblih.

Med šolanjem je treba posebno pozornost nameniti tistim tehničnim prvinam, ki jih dijak obvlada slabše. Dijak naj znanje stopnjuje glede na zmožnosti in pri tem ne izpušča temeljnih znanj, ki mu omogočajo kasnejšo izvedbo zahtevnejših del.

Posebno pozornost velja nameniti pomnjenju. To naj temelji na oblikovni, tematski in harmonski analizi, ne samo na akustičnih in vizualnih predstavah. Dijake je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih dijak oblikuje med šolanjem. Prav tako ne smemo zanemariti igre a vista in improvizacije, ki omogočata dijaku, da se hitreje znajde v nepredvidljivih okoliščinah.

Priporočljivo je, da dijak nastopa na internih in javnih nastopih v okviru šole. Koristno pa je tudi sodelovanje na nastopih zunaj šole, na revijah ter raznih tekmovanjih doma in v tujini.

Učitelj naj spodbuja dijaka k obisku koncertov, ki so pomemben vir izkušenj in informacij, ki jih ne more dati pouk; dijak tako spozna bogastvo glasbene literature in se srečuje z interpretativnimi dosežki priznanih umetnikov, kar oblikuje njegovo umetniško osebnost; ob tem spozna zakonitosti profesionalnega dela svojega področja tudi s praktičnih, z organizacijskih in drugih vidikov, ki pomembno vplivajo na to dejavnost.

5.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, daje pa mu tudi povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov in znanja ter morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznih dijakov; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt dijakovega nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za plodovito vadbo oziroma učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na morebitnih internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka dijakovo znanje ocenjujemo z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na morebitnih nastopih. Ocenjujemo tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

5.4.2 Medpredmetne povezave

Namen interdisciplinarnega povezovanja med bolj ali manj sorodnimi predmeti je močnejša vez ter vzajemno učinkovanje in prenosljivost znanja, s čimer gradimo pogoje za večjo ustvarjalnost, podjetnost in boljšo didaktično učinkovitost na vseh vpletenih predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se lažje spopada z različnimi izzivi v stroki in v življenju. Zmožnost povezovanja različnih znanj, uvidov in spretnosti pa hkrati prispeva k večji kulturni in etični zavesti ter osebnostni trdnosti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij v učno-vzgojnih dejavnostih, vzajemno načrtovanje skupne ali sočasne obravnave sorodnih vsebin in podobno. Učitelj se povezuje z drugimi strokovnimi člani pedagoškega aktiva, sodeluje pri načrtovanju medpredmetnih povezav in ustvarjalno sodeluje pri izvajanju učnega procesa.

Dijaki se medpredmetno ustvarjalno povezujejo z drugimi glasbeniki pri komorni igri, v instrumentalno-vokalnih sestavih, pri igranju v različnih orkestrih, pri korepeticijah ipd. Svoja teoretska znanja, pridobljena pri pouku solfeggia, harmonije, kontrapunkta, oblikoslovja, pa tudi zgodovine, umetnostne ter zlasti glasbene zgodovine, lahko uporabljajo pri kompozicijski in slogovni analizi skladb, kar je v prid boljšemu razumevanju in posledično tudi bolj kakovostni izvedbi skladb. Ob razločevanju in pronicanju v slogovne posebnosti, npr. baroka, klasike, romantike ipd., si dijaki ustvarjajo močnejši osebni uvid v značaj, vsebino in posebnosti določenega obdobja slovenske in evropske zgodovine.

Obstajajo tudi druge medpredmetne povezave, ki so bolj splošne narave, o čemer govorijo številne specifične mednarodne študije in raziskave.

5.5 MATERIALNI POGOJI

Cilji vzgojno-izobraževalnega procesa pri pouku saksofona terjajo za svoje uresničevanje primerno veliko učilnico, skladno s predpisi. Opremljena mora biti s klavirjem ali pianinom, z

metronomom, ogledalom in avdiovizualnimi sredstvi. Šola naj ima na voljo vsaj osnovno zbirko ustnikov in jezičkov, po možnosti različnih proizvajalcev, ter sopranski, tenorski in baritonski saksofon. Dijak praviloma uporablja svoj altovski saksofon profesionalne kakovosti.

5.6 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja saksofona
Korepetitor	Visokošolskega izobraževanja klavirja

6 ČEMBALO

6.1 OPREDELITEV PREDMETA

Pouk predmeta dopolnilni inštrument čembalo za pianiste poteka v programu umetniške gimnazije, modul B: petje – inštrument, v skupnem obsegu 35 ur.

V srednješolskem obdobju je pomembno, da pianisti spoznajo vsaj eno od zgodovinskih glasbil s tipkami, saj je informirano izvajanje starejše glasbe na ustreznih zgodovinskih glasbilih ali njihovih kopijah postalo v drugi polovici prejšnjega stoletja v zahodnih izobraževalnih sistemih samoumevno. Čembalo je imel v glasbenem življenju od 15. do druge polovice 18. stoletja – podobno kakor pozneje klavir – osrednjo vlogo in je pomembno vplival na razvoj literature za glasbila s tipkami.

Posebnosti čembala zahtevajo od dijaka razvoj specifične tehnike, ki je neodvisna od drugih glasbil s tipkami, pa tudi natančnost in jasno glasbeno predstavo, ki sta nepogrešljivi pri izvajanju baročne in klasicistične glasbe. Delo s čembalom razvija razumevanje glasbe ter agogično in harmonsko senzibilnost in zato obogati glasbeno predstavo dijaka tudi pri izvajanju baročne in klasicistične literature pri glavnem predmetu.

6.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

6.2.1 Tehnične prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – se seznanijo s tehničnimi razlikami igranja klavirja ali orgel in čembala; – obvladujejo in zavestno usvajajo osnovne elemente tehnike (udarec prsta, izpust tipke, artikulirana igra); – uporabljajo vaje za sprostitev izvajalskega aparata in precizno obravnavanje prstne tehnike glede na enakomernost, neodvisnost in hitrost prstnega dotika; 	<ul style="list-style-type: none"> – Lestvice (diatonične, harmonični in melodični dur in mol), vzporedno čez tri oktave – Lestvice v tercah – Razloženi akordi – Ahlgrimm, Manuale – F. Couperin, L'art de toucher le clavecin – M. Boxall, Harpsichord Method

<ul style="list-style-type: none"> – utrjujejo ritmično stabilnost; – izvajajo lestvice in melodične figure z zgodovinskimi prstnimi redi; – izvajajo in poimenujejo glavne okraske. 	<ul style="list-style-type: none"> – C.-L. Hanon, Der Klavier-Virtuose, 1. del – F. Emonts, Polyphones Klavierspiel – E. Baiano, Metodo per Clavicembalo
---	---

6.2.2 Skladbe 16. in 17. stoletja

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo glavne značilnosti sloga (okraski, artikulirana igra, igranje polifonije); – razvijajo sposobnosti retoričnega muziciranja in prepoznavanja različnih afektov. 	<p>A) Skladbe 16. in zgodnjega 17. stoletja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Variacije, plesi, polifone skladbe, preludiji in intonazioni skladateljev različnih nacionalnih šol – Angleški virginalisti: izbrane skladbe iz zbirke Fitzwilliam Virginal Book – Italijanski skladatelji: canzone, ricercari, intonazioni (A. Gabrieli, G. Diruta) – Nemški skladatelji: S. Scheidt: Cantio Belgica, Tabulaturbuch der Regina Clara Im Hoff <p>B) Toccate:</p> <ul style="list-style-type: none"> – G. Frescobaldi, J. J. Froberger, M. Rossi, B. Pasquini: lažje toccate
---	--

6.2.3 Skladbe francoskih clavecinistov

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo glavne značilnosti sloga (okraski, artikulirana in legato igra z nemimi menjavami, <i>inégalité</i> in druge ritmične posebnosti); – prepoznavajo najznačilnejše plesne vzorce in spoznavajo njihove metrične značilnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> – F. Couperin, L'art de toucher le clavecin (preludiji), Pièces de clavecin – L. Couperin, La Piémontoise, La Pastourelle, Canaries – J. C. de Chambonnières, suite, izbrani stavki – J.-Ph. Rameau, suite, izbrani stavki
---	---

6.2.4 Skladbe J. S. Bacha

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo glavne značilnosti sloga (okraski, artikulirana igra); – analizirajo kompozicijske elemente (polifonija, kontrapunkt, harmonija) in na tej podlagi oblikujejo interpretacijo. 	<ul style="list-style-type: none"> – Zahtevnejše dvoglasne invencije, simfonije (triglasne invencije), fughete – Izbrani stavki iz Francoskih ali Angleških suit in partit – J. S. Bach, Das Wohltemperierte Clavier
--	---

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

6.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega sporeda.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila,

pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oziroma zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu, slogu in je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta omejeni interpretacija in muzikalna izvedba ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe. Minimalni standardi znanja so izraženi v izpitnih vsebinah.

Izpitna snov: po ena skladba iz sklopov 6.2.2, 6.2.3 in 6.2.4.

6.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Poznavanje dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter psihofizičnih sposobnosti so izhodišča za učiteljev individualni pristop. Učni načrti so le podlaga za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega in izpitnega programa dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim. Tudi izpitna komisija naj to primerno upošteva pri ocenjevanju.

Med študijem je treba posebno pozornost nameniti tistim tehničnim prvinam, ki se razlikujejo od tehnik, ki jih dijak uporablja pri glavnem predmetu, in mu s tem omogočiti širše znanje. Dijaki naj spoznajo čim več različnih zgodovinskih glasbil s tipkami (čembalo, klavikord, orgle, klavir s klavinci) in različnih tipov čembala (italijanski, francoski, franko-flamski, nemški čembalo, špinet, virginal) ter naj v okviru zmožnosti izvajajo skladbe na različnih glasbilih, primernih za določeno literaturo.

Dijaki naj se spoznajo z zgodovinsko informirano interpretacijo in zgodovinskimi viri (npr. faksimili rokopisov ali zgodnjih izdaj, zgodovinski učbeniki) ter z osnovami *basso continuo*. Priporočljivo je, da se dijaki poleg zahtevanih vsebin seznanijo tudi z osnovami tehnične zgradbe glasbila, zgodovinskih uglasitev in vzdrževanja glasbila. Zaželen je pregled repertoarja za čembalo do vključno 20. stoletja. Te vsebine lahko dijakom predstavimo tudi v obliki seminarjev, skupinskega pouka, ekskurzij.

Dijaka je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih oblikuje med šolanjem.

Priporočljivi obseg snovi: več različnih tehničnih vaj, dve lestvici (ena z zgodovinskimi prstnimi redi), dve skladbi iz 16. in 17. stoletja (vsaj ena iz Italije), skladba francoskih clavecinistov, vsaj ena skladba J. S. Bacha (lahko tudi delno, npr. tretji stavki iz suite ali partite) in po izbiri skladba katerega od Bachovih sodobnikov (D. Scarlatti, G. F. Händel). Dijak naj vsaj enkrat v letu nastopi na javnem nastopu.

6.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, daje pa mu tudi povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov in znanja ter morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno sliko o napredku in morebitnih

zagatah posameznih dijakov; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt dijakovega nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za plodovito vadbo oziroma učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na morebitnih internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka dijakovo znanje ocenjujemo z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na morebitnih nastopih. Ocenjujemo tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

6.4.2 Medpredmetne povezave

Medpredmetne povezave v učnem procesu ustvarjamo med vsemi glasbenimi predmeti.

Povezovanje med predmeti pogloblja znanja, širi obzorje mladega glasbenika in spodbudno vpliva na razvoj umetniških zmožnosti.

Cilji povezovanja vsebin s področij klavirja, solfeggia, glasbenega stavka, zgodovine glasbe, komorne igre ter čembala so:

- razvoj globlje glasbene senzibilnosti in razumevanje glasbenega jezika;
- višja stopnja razvoja profesionalnega sluha;
- občutenje in dojetje harmonskih struktur v glasbi;
- smiselno razumevanje glasbenih oblik;
- razumevanje razlik med igranjem čembala in klavirja;
- razumevanje značilnosti slogov v glasbi;
- spoznavanje zgodovinske izvajalske prakse;
- spoznavanje slogov posameznih skladateljev;
- spoznavanje nacionalne glasbene kulture;
- poglobljeno razumevanje soodvisnosti glasbene kulture z zgodovinskimi in družbenimi gibanji;
- spoznavanje zmožnosti in kritične uporabe glasbene informatike v okviru sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Povezovanje dopolnilnega predmeta čembalo z drugimi predmeti pogloblja odkrivanje in razumevanje povezav glasbe z vsemi zvrstmi umetnosti, naravoslovja in družboslovja ter z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.

6.5 MATERIALNI POGOJI

Pogoj za učenje čembala je kakovostno glasbilo, izdelano kot kopija zgodovinskih čembalov; t. i. »sodobna« glasbila (npr. Neupert, Wittmayer, Lindholm) niso primerna za kakovosten pouk. Čembalo naj ima praviloma dve klaviaturi v obsegu vsaj GG–e3.

Velikost in akustika učilnice mora ustrezati specifičnim zahtevam čembala, zaželen je večji odmev, v prostoru naj ne bi bilo dušilcev zvoka. Učilnica naj bo dovolj velika, svetla in zvočno izolirana; v njej naj bo vzdrževana potrebna vlažnost (vsaj 40-odstotna).

6.6 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja čembala

7 ORGLE

7.1 OPREDELITEV PREDMETA

Pouk predmeta dopolnilni inštrument orgle za čembaliste poteka v programu umetniške gimnazije, modul B: petje – inštrument, v skupnem obsegu 35 ur. V srednješolskem obdobju je izjemno pomembno, da se čembalisti spoznajo z dodatnim glasbilom s tipkami, ki so ga v preteklih stoletjih uporabljali vzporedno s čembalom in se je poleg klavirja ohranil v množični praksi vse do danes.

Orgle so več kot dva tisoč let staro glasbilo s tipkami z ohranjeno in zapisano glasbo iz zadnjih sedmih stoletij. Orgelska umetnost je pomemben del evropske kulturne identitete, orgle pa so bile v preteklih stoletjih zaradi pomembne vloge v rimskokatoliški liturgiji izjemno poslušano glasbilo. Ohranjena orgelska glasba daje vpogled v zgodovinske, družbene in kulturne danosti preteklih obdobj in neposredno vpliva na razvoj in pozitivno gradnjo mlade osebnosti. Poleg solistične igre so orgle veliko vlogo odigrale tudi kot spremljevalno glasbilo v vokalni ali instrumentalni glasbi in so poleg čembala najpomembnejše glasbilo s tipkami za izvajanje bassa continua. Literatura za glasbila s tipkami poleg izrazito orgelskih skladb, ki zahtevajo uporabo pedala, vsebuje tudi skladbe, ki jih je ob upoštevanju slogovnih in tehničnih posebnosti mogoče izvajati na različnih glasbilih s tipkami, zato pomeni pouk orgel za čembaliste pomembno dopolnilo in umestitev v širši kontekst pri razumevanju razvoja literature glavnega predmeta.

Delo z orglami spodbuja poglobljeno razumevanje glasbe ter agogično in harmonsko senzibilnost ter tako bogati glasbeno predstavo dijaka tudi pri glavnem predmetu.

7.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih

7.2.1 Tehnične prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki: <ul style="list-style-type: none">– se seznanijo z bistvenimi razlikami med igranjem na orgle in igranjem na čembalo;– razvijajo potrebno koordinacijo nog ter usvojijo osnovno pedalno igro;– povezujejo igro rok (manualna igra) in nog (pedalna igra);– obvladujejo in zavestno usvojijo temeljne prvine tehnike (pritisk prsta, izpust tipke, artikulirana igra);– razvijajo mentalne in tehnične sposobnosti	<ol style="list-style-type: none">1) Pedalne vaje (tehnične vaje):<ul style="list-style-type: none">– artikulirana igra (»s prsti«)– legato igra (»prsti/pete«)2) Skladbe in odlomki iz večjih skladb za pedal solo3) Vaje za artikulirano (non legato) igro v manualu4) Vaje za igranje dveh (ali več) kontrapunktično zasnovanih glasov v vsaki roki posebej

<p>za izvajanje večglasne (tri- ali štiriglasne) polifone glasbe;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zavestno nadzorujejo držo vseh delov igralnega aparata in uporabljajo vaje za sprostitvev. 	<ul style="list-style-type: none"> – J. Michel, Orgelschule – D. Sanger, Play the Organ I in II – E. Zapušek, Začetna šola za orgle – F. Emonts, Polyphones Klavierspiel
--	--

7.2.2 Polifone manualne skladbe

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – usvojijo analitične (mentalne) in tehnične sposobnosti za igranje kontrapunktičnih manualnih skladb z več glasovi (tri- ali štiriglasne); – spoznavajo glavne slogovne značilnosti (ornamenti, artikulirana igra); – prepoznavajo disonance in pri artikulaciji pazijo na spevnost »vokalnega« načina igranja. 	<p>Ricercari ali kancone skladateljev 16. in 17. stoletja</p> <ul style="list-style-type: none"> – Andrea in Giovanni Gabrieli – Girolamo Frescobaldi – Johann Jakob Froberger
---	---

7.2.3 Skladbe s pedalom skladateljev iz kroga J. S. Bacha

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo glavne slogovne značilnosti preludijev 18. stoletja (ornamenti, artikulirana igra); – koordinirajo manualno in pedalno igro; – izvajajo solistične pedalne pasaže; – se spoznajo z osnovami registracije baročne glasbe 	<p>»Prosti« preludiji za orgle s pedalom</p> <ul style="list-style-type: none"> – J. S. Bach, Mali preludiji – (Mali preludij v F-duru, BWV 556, Mali preludij v g-molu, BWV 558, Mali preludij v d-molu, BWV 554) – J. L. Krebs, Preludiji
--	--

7.2.4 Skladbe s pedalom zgodnje romantike

<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavajo glavne slogovne značilnosti (ornamenti, artikulirana in legato igra); – analizirajo posamezne kompozicijske prvine (polifonija, kontrapunkt, harmonija) in na tej podlagi oblikujejo interpretacijo; – koordinirajo manualno in pedalno igro; – se spoznajo z osnovami registracije romantične glasbe. 	<p>Krajše in manj zahtevne skladbe skladateljev prve polovice 19. stoletja</p> <ul style="list-style-type: none"> – Felix Mendelssohn, Andante v D-duru, Allegro moderato maestoso v C-duru – Gustav Adolf Merkel, izbor iz Orgelschule, op. 177
---	--

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

7.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega sporeda.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oz. zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah,

ritmu, slogu in je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta omejeni interpretacija in muzikalna izvedba ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe. Minimalni standardi znanja so izraženi v izpitnih vsebinah.

Izpitna snov: po ena skladba iz sklopov 7.2.2, 7.2.3 in 7.2.4.

7.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Poznavanje dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter psihofizičnih sposobnosti je izhodišče za učiteljev individualni pristop. Učni načrti so le osnovo za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega in izpitnega programa dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim. Tudi izpitna komisija naj to primerno upošteva pri ocenjevanju.

Med študijem je treba posebno pozornost nameniti tistim tehničnim prvinam, ki dopolnjujejo tehnike, katere dijak uporablja pri glavnem predmetu. Pomembna značilnost orgel je uporaba pedala, zato naj dijaki razvijajo koordinacijo manualne in pedalne igre.

Dijaki naj spoznajo različne zgodovinske tipe orgel (italijanske, francoske klasične, severnonemške, južnonemške, orgelski pozitiv) in naj v okviru zmožnosti izvajajo skladbe na različnih glasbilih, primernih za določeno literaturo.

Dijaki naj se spoznajo z zgodovinsko informirano interpretacijo skladb in zgodovinskimi viri (npr. faksimile avtografa).

Priporočljivo je, da se dijaki poleg zahtevanih vsebin seznanijo tudi z osnovami tehnične zgradbe orgel, zgodovinskih uglasitvenih sistemov in vzdrževanja glasbila. Zaželen je tudi pregled repertoarja za orgle do vključno 20. stoletja. Te vsebine lahko dijakom predstavimo tudi v obliki seminarjev, skupinskega pouka, ekskurzij.

Dijaka je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih dijak oblikuje med šolanjem.

Priporočljivi obseg snovi: tehnične vaje za pedalno igro (10) in manual (5), skladba za pedal solo, polifona skladba 16. ali 17. stoletja, preludij za orgle s pedalom J. S. Bacha ali sodobnikov, skladba iz obdobja romantike. Dijak naj vsaj enkrat v letu nastopi na javni produkciji.

7.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, daje pa mu tudi povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov znanja in morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznih dijakov; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za plodovito vadbo oziroma učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na morebitnih internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka dijakovo znanje ocenjujemo z izvedbo izbranih glasbenih vsebin na javnem ali izpitnem nastopu. Ocenjujemo tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, slogovno informirano izvedbo, splošno muzikalnost ter zahtevnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

7.4.2 Medpredmetne povezave

Medpredmetne povezave v učnem procesu ustvarjamo med vsemi glasbenimi predmeti. Povezovanje med predmeti pogloblja znanja, širi obzorje mladega glasbenika in spodbudno vpliva na razvoj umetniških zmožnosti.

Cilji povezovanja vsebin s področja čembala, solfeggia, glasbenega stavka, zgodovine glasbe, komorne igre ter orgel so:

- razvoj globlje glasbene senzibilnosti in razumevanje glasbenega jezika;
- višja stopnja razvoja profesionalnega sluha;
- občutenje in dojetanje harmonskih struktur v glasbi;
- smiselno razumevanje glasbenih oblik;
- razumevanje ključnih razlik med čembalsko in orgelsko igro;
- razumevanje slogovnih značilnosti v glasbi;
- spoznavanje historične izvajalske prakse;
- spoznavanje sloga posameznih skladateljev;
- spoznavanje nacionalne glasbene kulture;
- poglobljeno razumevanje soodvisnosti glasbene kulture z zgodovinskimi in družbenimi gibanji;
- spoznavanje zmožnosti in kritične uporabe glasbene informatike v okviru sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Povezovanje dopolnilnega predmeta orgle z drugimi predmeti pogloblja odkrivanje in razumevanje povezav glasbe z vsemi zvrstmi umetnosti, naravoslovja in družboslovja ter z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.

7.5 MATERIALNI POGOJI

Pogoj za učenje orgel na srednji stopnji glasbenega izobraževanja je kakovostno mehansko glasbilo. Orgle morajo imeti dve klaviaturi in pedal v obsegu C–f1. Velikost in akustika učilnice oziroma dvorane mora ustrezati velikosti orgel. Učilnica mora biti dovolj velika, svetla in akustično izolirana; v njej naj bo vzdrževana potrebna vlažnost (vsaj 40-odstotna).

7.6 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja orgel

8 VIOLA

8.1 OPREDELITEV PREDMETA

Pouk predmeta dopolnilni inštrument viola za violiniste poteka v programu umetniške gimnazije, modul B: petje – inštrument, v skupnem obsegu 35 ur. V srednješolskem obdobju je pomembno nadgrajevanje znanja igranja violine z znanjem igranja viole.

Igranje viole širi znanje branja altovskega ključa. Debelejše strune zahtevajo izrazitejšo prstno artikulacijo, kar posledično omogoča spretnejšo igro prstov na violini. Zaradi daljših strun je treba dodajati težo v desni roki, kar povzroča izrazitejšo tonsko produkcijo tudi v violinski igri. Mnogi izjemni violinski virtuozni so najzahtevnejše violinske skladbe vadili na violi. Najpomembnejši praktični cilj predmeta je usposobiti dijaka za uspešno igranje lažjih odlomkov za violo pri komorni glasbi in v orkestru, še posebno v glasbenih šolah, v katerih primanjkuje viol.

8.2 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

8.2.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
<p>Dijaki:</p> <ul style="list-style-type: none">– se seznanijo z tehničnimi razlikami med igranjem violine in viole;– utrjujejo temeljna znanja iz solfeggia za uspešen razvoj slušnih predstav in branja altovskega in violinskega ključa;– pridobivajo večjo spretnost s pomočjo razpetij desne roke kot posledice večjega glasbila;– vadijo v počasnih tempih (čista intonacija) z večjim dodajanjem teže na struni v desni roki; se seznanijo s postavitvijo in delovanjem prstov leve roke s pomočjo prstnih vaj za sproščen, živ padec prstov leve roke (trilček, artikulacija prstov) in menjavo leg (s prehodnimi notami in brez njih);– igrajo lestvice v počasnem tempu v vseh legah s poudarkom na obvladanju pollege in ostalih leg (do pete lege);– vadijo ročni in zapestni vibrato z večjo amplitudo;– utrjujejo osnovne gibe desnice pri igranju z lokom s pomočjo osnovnih lokovnih načinov in njihovih kombinacij.	<p>Tehnika:</p> <ul style="list-style-type: none">– O. Ševčík, Op. 1, prstna tehnika, Book I (prir. Lionel Tertis, Bosworth BOE 00391)6– Op. 2, lokovna tehnika, Book I (prir. Lionel Tertis, Bosworth BOE 003917-19)– Op. 3, 40 variacij (prir. Margaret Major, Bosworth BOE 003920)– H. Schradieck, School Of Violin (Viola) Technics– Book One, vaje v različnih legah, (prir. Samuel Lifschey G. Schirmer Vol. 1750) <p>Lestvice:</p> <ul style="list-style-type: none">– C. Flesch, Scale System For Viola– K. Kolman, Sistem lestvic (samozaložba) (trioktavne lestvice in dvojemke)

8.2.2 Etude	
Dijaki:	
<ul style="list-style-type: none"> – izvajajo etude, ki dopolnjujejo vsebine in tehnične prvine igranja violine, ki jih obravnavamo na tehničnem področju; – izvajajo pravilne osnovne poteze loka (detaché, martelé, spiccato, sautillé); – obvladujejo gibanje desne roke pri menjavi strun in pravokotno potezo pri prehajanju loka s strune na struno. 	<ul style="list-style-type: none"> – R. Kreutzer, 42 Études ou Caprices (prir. L. Pagles, IMC 976, od druge do osme etude)
8.2.3 Koncerti	
Dijaki:	
<ul style="list-style-type: none"> – si prizadevajo za oblikovanje tona, za lep nastanek in razvoj tona; – razlikujejo vlogo glavnega in stranskega motiva, periode, solističnega mesta in tutti delov koncerta; – igrajo baročni koncert in se seznanjajo s posebnostmi interpretacije baročne glasbe. 	<ul style="list-style-type: none"> – G. P. Telemann, Koncert za violo v G-duru (ur. S. Suzuki, Suzuki Viola School, Vol. 4, Alfred Music Publishing) – G. P. Telemann, Koncert za dve violi v G-duru (ur. S. Suzuki, Suzuki Viola School, Vol. 4, Alfred Music Publishing) – G. P. Telemann, Koncert za štiri viole v G-duru (ur. S. Suzuki, Suzuki Viola School, Vol. 4, Alfred Music Publishing)
8.2.4 Sonate in suite	
Dijaki:	
<ul style="list-style-type: none"> – oblikujejo fraze, dinamiko, artikulacijo in druge elemente; – izvajajo posamezne stavke baročnih sonat in drugih skladb; – razvijajo polifono igro s pomočjo dvojemk in akordov. 	<ul style="list-style-type: none"> – J. S. Bach, 6 suit za violončelo BWV 1007-1012, (prir. W. Forbes, ur. Chester Music, London) – J. S. Bach, 15 Zweistimmige Inventionen za violino in violo, BWV 772-801 (Bärenreiter)

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

8.3 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega sporeda.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oziroma zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu in slogu ter je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta omejeni interpretacija in muzikalna izvedba ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Izpitna snov: lestvica, etuda, skladba ali del ciklične skladbe iz sklopov 8.2.2, 8.2.3 in 8.2.4.

8.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Poznavanje dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter psihofizičnih sposobnosti je temelj didaktike viole. Učni načrti so le podlaga za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega in izpitnega programa dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim. Tudi izpitna komisija naj to primerno upošteva pri ocenjevanju.

Med študijem je treba posebno pozornost nameniti tistim tehničnim prvinam, ki jih dijak slabše obvlada. Izbor izvorne literature za violo in transkripcij drugih glasbil za violo omogoča učitelju izdaten nabor del, ki bodo najbolj koristila posamezniku. Na začetku je izjemno pomemben izbor transkripcij iz violinske literature, saj se je dijak z njo seznanil že v nižjih letnikih. Dijak naj znanje stopnjuje glede na zmožnosti in pri tem ne izpušča temeljnih znanj, ki mu omogočajo kasnejšo izvedbo zahtevnejših del.

Posebno pozornost velja nameniti pomnjenju. To naj temelji na oblikovni in harmonski analizi, ne samo na akustičnih in vizualnih predstavah. Dijaka je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih oblikuje med šolanjem. Prav tako ne smemo zanemariti igre a vista in igre orkestrskih izvlečkov, ki dijaku omogoča, da se hitreje znajde v nepredvidljivih okoliščinah.

Priporočljivo je, da dijak nastopa tudi v komornih skupinah in orkestru, na internih in javnih nastopih v okviru šole. Koristno je tudi sodelovanje na nastopih zunaj šole, revijah ter raznih tekmovanjih doma in v tujini.

Priporočljivi obseg snovi: dve lestvici, tri etude, eden do dva stavka koncerta, eden do dva stavka iz Bachovih 6 Suit BWV 1007-1012.

8.4.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in njegove zmožnosti, daje pa mu tudi povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov znanja in morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznih dijakov; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za plodovito vadbo oziroma učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na morebitnih internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka dijakovo znanje ocenjujemo z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na morebitnih nastopih. Ocenjujemo tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

8.4.2 Medpredmetne povezave

Medpredmetne povezave v učnem procesu ustvarjamo med vsemi glasbenimi predmeti. Povezovanje med predmeti pogloblja znanja, širi obzorje mladega glasbenika in spodbudno vpliva na razvoj umetniških zmožnosti.

Cilji povezovanja vsebin s področja violine, solfeggia, glasbenega stavka, zgodovine glasbe, komorne in orkestrske igre ter viole so:

- razvoj globlje glasbene senzibilnosti in razumevanje glasbenega jezika;
- višja stopnja razvoja profesionalnega sluha;
- občutenje in dojetje harmonskih struktur v glasbi;
- smiselno razumevanje glasbenih oblik;
- razumevanje ključnih razlik med violinsko in violsko igro;
- razumevanje slogovnih značilnosti v glasbi;
- spoznavanje sloga posameznih skladateljev;
- spoznavanje nacionalne glasbene kulture;
- poglobljeno razumevanje soodvisnosti glasbene kulture z zgodovinskimi in družbenimi gibanji;
- spoznavanje zmožnosti in kritične uporabe glasbene informatike v okviru sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij.

Povezovanje dopolnilnega predmeta viola z drugimi predmeti pogloblja odkrivanje in razumevanje povezav glasbe z vsemi zvrstmi umetnosti, naravoslovja in družboslovja ter z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami.

Literatura:

- S. Collot, P. Hadjaje, S. Toutain, J. F. Vasseur, 10 ans avec alto, Paris 1991.
- J. Menuhin & W. Primrose, Violin & Viola, London 1997.
- H. Barrett, The Viola, Complete guide for teachers and students, The University of Alabama Press, 1997.

8.5 MATERIALNI POGOJI

Za pouk predmeta viola potrebujemo primerno veliko, akustično in zvočno izolirano učilnico, notno stojalo, stensko ogledalo, metronom, klavir ali pianino, strokovno literaturo z avdio in video opremo.

8.6 ZNANJA IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	Visokošolskega izobraževanja viole
Korepetitor	Visokošolskega izobraževanja klavirja